

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3173/2025. (V. 30.) AB HATÁROZATA

alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

I n d o k o l á s

I.

- [1] 1. Hann Endre Miklós (a továbbiakban: indítványozó) a Kúria Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt – a Fővárosi Ítéltábla 2.Pf.20.071/2023/5/I. számú ítélete alaptörvény-ellenessége vizsgálatára is kiterjedően – jogi képviselő (dr. Sepsi Tibor Lajos ügyvéd) útján az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panaszt nyújtott be.
- [2] A megelőző peres eljárásban megállapított tényállás szerint az alperes az Elk*rtuk című mozifilm forgalmazója. A felperes indítványozó a MEDIÁN Közvélemény- és Piackutató Szolgáltató Kft. ügyvezetője. 2021. szeptember 16-án az alperes a Youtube csatornáján közzétette a film előzetesét. 2021. október 20-án az alperes honlapján közleményt adott ki „Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is?” címmel, amely a következő mondatokat tartalmazza: „Ők játsszák az Elk*rtuk valós szereplőit. Október 21-én kerül mozikba Magyarország első valós eseményeken alapuló politikai krimije, amiben nemcsak az utcai zavargásokat, hanem a valós személyeket is életre keltjük. A Megafilm most összegyűjtötte az összes olyan politikai, közéleti vagy más szempontból fontos szereplőit, aki feltűnik a filmben. A korábbi sajtóhírekből már ismert, hogy a 2006-os eseményeket feldolgozó Elk*rtuk című filmben megjelenik Gubás Gabi mint Dobrev Klára, ám nem ő az egyetlen, aki valós személy bőrbe bújt a film kedvéért. Feltűnik mellette az akkori polgári titkosszolgálatokat felügyelő tárca nélküli »titokminiszter« Szilvász György, a miniszterelnök közvetlen kommunikációs tanácsadója, a jelenleg is a fővárosi polgármesternek dolgozó Gál J. Zoltán, vagy az Apró család feje, Apró Piroska. Az alábbi gyűjtésből kiderül, kik alakítják őket, ahogy az is, vajon milyen szerep jutott akkor az SZDSZ közelében tevékenykedő Karácsony Gergelynek.” Az alperes a közleményben ezt követően az említett személyekről készült archív felvételeket a film szereplőiről készült fényképekhez társítva mutatta be, majd a következőket közölte: „A filmből az is kiderül, hogy milyen bűnözőt használt fel céljaira az akkori politikai elit. Mely ma is aktív közéleti személyek, tanácsadók voltak akkor is a hatalom közelében? Vagy hogy ki alakítja az MTV ostromának idején a tévészékházban rekedt Juhász Ferenc volt honvédelmi minisztert? Böngéssze át alább a valós szereplőket.” Az ezt követő archív fényképek és a film egyes felvételei között az alperes közzétette az indítványozóról készült fotót, amely mellett a mozifilm „Endre” karakterét alakító színész fényképe látható a következő felirattal: „Hann Endre, közvéleménykutató szakember (Bokor Barna)”. A mozifilmet az alperes 2021. október 21-én mutatta be. A nagyjátékfilmben az alperes a 2006. őszi eseményeit politikai krimiként dolgozta fel. A filmben feltűnik a felirat, miszerint „megtörtént eseményeken alapul”.
- [3] Az indítványozó elsődleges keresete szerint az alperes az általa gyártott és a 2021. október 21-én bemutatott Elk*rtuk című mozifilmben sértette meg az indítványozó jóhírnévhez fűződő személyiségi jogát a következő közléseivel:
- a) az indítványozóról azt a valótlan tény állította, hogy 2006 őszén közvéleménykutatóként és a Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet vezetőjeként manipulált, az akkor kormányzó Magyar Szocialista párt (a továbbiakban: MSZP) és a Szabad Demokraták Szövetsége (a továbbiakban: SZDSZ) kormánykoalíció támogatottságát a ténylegesen mértnél magasabban, az ellenzékben lévő Fiatal Demokraták Szövetsége (a továbbiakban: Fidesz) támogatottságát pedig a ténylegesen mértnél alacsonyabban megjelölő közvéleménykutatási eredményeket tett közzé;
- b) az indítványozóról azt a valótlan tény állította, hogy 2006 őszén a kormányzat és az akkor kormányzó, MSZP-SZDSZ által alkotott kormánykoalíció pártjai politikai döntései meghozatalának fontos, a döntések megszületésekor személyesen is jelen lévő résztvevője volt, és ennek részeként folyamatosan kapcsolatot tartott

Szilvász György polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszterrel, részt vett Gyurcsány Ferenc miniszterelnök balatonőszödi beszédének kiszivárogtatásában, az arra adandó politikai válasz kommunikációját pedig ő készítette elő akként, hogy Szilvász György utasítására egy napon belül fókuszcsoponton tesztelte a lehetséges politikai kommunikáció irányvonalát;

c) az indítványozóról azt a valótlan tényről állította, hogy részt vett jogellenes rendőri erőszaknak 2006. október 23-án történő alkalmazására vonatkozó döntés meghozatalában olyan módon, hogy 2006. október 23-át megelőzően jelen volt egy olyan, az Országában tartott megbeszélésen, amelyen Dobrev Klára eldöntötte, hogy 2006. október 23-án tudatosan rá fogják tolni a rendőrök a szélsőjobboldali elemeket a Fidesz megemlékezőkre az Astoriánál azért, hogy az így bekövetkező események alapján csőcselékként lehessen ábrázolni a teljes jobboldalt, és legitimálni lehessen a velük szembeni erőszakos fellépést, és ezáltal az alperes jogellenes rendőri erőszakkal kapcsolatos politikai döntés meghozatalának cinkosaként mutatja be indítványozó szerepét.

- [4] A másodlagos kereset szerint az alperes a „Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is?” címmel megjelölt közleményében sértette meg az indítványozó jó hírnévhez fűződő személyiségi jogát azon állításával, hogy a mozifilm Endre nevű szereplője cselekedeteinek alapjául az indítványozó cselekedetei szolgáltak, amellyel az indítványozót abban hamis színben tüntette fel, hogy 2006 őszén közvéleménykutatóként adatokat manipulált, a kormánykoalíció döntései meghozatalának fontos szereplője volt, Szilvász György tárcanélküli miniszterrel tartott kapcsolatot és Gyurcsány Ferenc balatonőszödi beszédének kiszivárogtatásában az arra adandó kommunikációt ő készítette elő.
- [5] Az indítványozó kérte az elkövetett jogsértés megállapítását, az alperes eltiltását a további jogsértéstől, magánlevélben és a megafilm.hu honlapon kinyilvánított sajnálkozás útján az alperes elégtétel adására, továbbá 3 000 000 forint sérelemdíj megfizetésére kötelezését. A kereset jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:42. § (2) bekezdését, a 2:43. § d) pontját, a 2:45. § (2) bekezdését, a 2:51. § (1) bekezdés a), b), c) pontját, 2:44. §-át, 2:52. § (1)–(3) bekezdését jelölte meg.
- [6] 1.1. A Fővárosi Törvényszék mint elsőfokú bíróság a 2022. december 16-án kelt, 65.P.20.287/2022/18. számú ítéletében megállapította, hogy az alperes megsértette az indítványozó jó hírnév védelméhez fűződő személyiségi jogát a honlapján (megafilm.hu) 2021. október 20-án filmje egyes szereplőit bemutató „Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is?” címmel megjelent közleményében azon állítással és az indítványozót képével és névalírással akként megjelenítve, hogy ő is feltűnik az alperes Elk*rtuk címen játszott filmjében, s ezzel az indítványozót abban a hamis színben tüntette fel, hogy filmje Endre nevű szereplőjéhez hasonlóan ő maga is 2006 őszén
- a) közvélemény-kutatóként és Medián Közvélemény- és Piackutató Intézet vezetőjeként manipulált, az akkor kormányzó MSZP-SZDSZ kormánykoalíció támogatottságát a ténylegesen mértnél magasabban, az ellenzékben lévő FIDESZ támogatottságát pedig a ténylegesen mértnél alacsonyabban megjelölő közvéleménykutatási eredményeket tett közzé;
- b) a kormányzat és az akkor kormányzó, az MSZP és SZDSZ által alkotott kormánykoalíció pártjai politikai döntései meghozatalának fontos, a döntések megszületésekor személyesen is jelen lévő résztvevője volt, és ennek részeként
- ba) folyamatosan kapcsolatot tartott Szilvász György polgári nemzetbiztonsági szolgálatokat felügyelő tárca nélküli miniszterrel;
- bb) részt vett Gyurcsány Ferenc miniszterelnök balatonőszödi beszédének kiszivárogtatásában, az arra adandó politikai válasz kommunikációját pedig ő készítette elő;
- c) részt vett a jogellenes rendőri erőszaknak 2006. október 23-án történő alkalmazására vonatkozó döntés meghozatalában.
- [7] Az alperest a további jogsértéstől eltiltotta. Kötelezte az alperest, hogy magánlevélben és a honlapján (a megafilm.hu honlapon) fejezze ki sajnálkozását az elkövetett jogsértésért és fizessen meg az indítványozónak 1 500 000 forint sérelemdíjat. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.
- [8] Az elsőfokú ítélet indokolása szerint az elsődleges kereset azért volt alaptalan, mert önmagában a filmalkotás alapján Endre karaktere az indítványozóval nem azonosítható, a film egésze nem minősül a történelem valós ábrázolásának, a jelenetek valóság-hűsége a személyiségvédelem iránt indított perben nem vizsgálható. A másodlagos kereset elbírálása során a műalkotás és az alperes kommunikációjának együttes hatását kellett értékelni. A mozifilm vetítését megelőző közleményben az alperes a film karaktereit valós személyekhez kötötte, amely közlésre a művészi önkifejezés szabadsága nem terjed ki. Az indítványozó közvéleménykutatóként szakmai tevékenységének kritikáját ugyan köteles tűrni, de ténybeli alap nélkül politikai tanácsadóként történő ábrázolása sérti az indítványozó személyiségi jogait. Az indítványozó nem politikus, ezért nem terheli fokozott

tűrési kötelezettség. A közleményben az alperes „olyan színben tüntette fel” az indítványozót, mint a műben ábrázolt közvéleménykutató, az ábrázolás sértő jellege bizonyítás nélkül is megállapítható volt. A valós történelmi események művészet eszközeivel történő megjelenítése nem jogsértő, azonban az alkotói szabadság nem terjed ki azon közleményére, amelyben az alperes az indítványozót a film konkrét karakteréhez kötötte.

- [9] 1.2. Az indítványozó és az alperes fellebbezése folytán eljáró Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2023. május 4-én kelt, 2.Pf.20.071/2023/5/I. számú ítéletével az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezéseit megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította. A jogerős ítélet indokai szerint az indítványozó fellebbezési kérelme eltért az elsődleges keresettől, ami keresetváltoztatásnak minősült, ezért a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 373. § (1) bekezdése alapján el kellett utasítani. Az indítványozó a másodlagos keresetben az alperes honlapon közzétett közlése és a mozifilm összhatása miatt kérte a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását. A közlemény sérelmes tartalma a kereset szerint az, hogy az alperes a valós személyeket a film szereplőjéhez kapcsolta. Az elkövetett jogsértés szempontjából ezért a közlemény nem önmagában, hanem csak a filmalkotással együtt vizsgálható. Amennyiben a filmbeli ábrázolás nem jogsértő, akkor nem lehet jogsértő az sem, hogy a nézők az indítványozót az Endre keresztnevű szereplővel és így ez utóbbi karakter filmbéli cselekedeteivel azonosítják. Ezért elsődlegesen a filmbeli ábrázolás jogsértő jellegét kellett vizsgálni. Kiemelve az ügy alapjogi érintettségét, utalva egyúttal a 36/1994 (VI. 24.) AB határozatban, a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban, valamint a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban foglaltakra, a másodfokú bíróság döntésének indokolásában hangsúlyozta, hogy mindezen alkotmányos szempontok alapján először abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy a filmalkotás közügyben történő megszólalásnak minősül-e, másodsorban arról, hogy az indítványozó a közélet szereplője-e, ezt követően arról kellett döntenie, hogy a sérelmezett megnyilvánulás értékítélet-e, vagy tényállítás. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy a film Magyarország 2006. őszi eseményeit mint közéleti témát dolgozza fel, ezért az alkotás közügyekben történő megszólalásnak minősül. Az indítványozó közéleti szereplő, aki mind a filmbeli történetek idején, mind annak készítésekor közvéleménykutatóként számos alkalommal megnyilvánult, beszámolt az egyes politikai pártok, politikusok támogatottságáról, népszerűségéről, az ezt kifejező adatokat értelmezte, értékelte. Az indítványozó által vezetett gazdasági társaság az akkori kormányzat megbízásából közvéleménykutatásokat végzett, amelyek révén közpénzekben részesült, önként vállalt közszereplései során a politikusok megítéléséről közölt tényeket és alkotott véleményt a széles nyilvánosság előtt, ezzel pedig közvetve befolyásolta a választópolgároknak a közéletéről, a politikai történetekről alkotott gondolatait, az ilyen témákat érintő közéleti viták aktív alakítója volt évtizedeken át. Az indítványozó közéleti megnyilvánulásai eredményeként olyan mértékben összekapcsolódott a különböző pártok, politikusok tevékenységét érintő közéleti kérdésekkel, hogy a közéleti szereplők kategóriái között a személyének jogi megítélése a politikusokéhoz hasonló módon határozható meg.
- [10] Annak megítélésénél, hogy a sérelmezett közlések értékítéletnek vagy tényállításnak minősülnek, figyelembe vette a másodfokú bíróság, hogy az alperesi film műalkotásnak minősül, az indítványozó által sérelmezett magatartás ténylegesen egy filmalkotás elkészítésével, a nyilvánosság elé tárásával valósult meg, ami része a véleménynyilvánítás alkotmányos szabadságának. Az alperes filmalkotása nagyjátékfilm, az átlagosan tájékozott néző számára nyilvánvaló, hogy az ilyen jellegű filmekben nem a valós események kerülnek a színészek játékával ismételt bemutatásra, hanem a mű az alkotók fantáziájának képi és hangai leképződése. Az alperes a filmalkotásban megjelenítette azt, hogy „megtörtént események alapján” készült. Ez azonban nem változtat azon, hogy az átlagosan tájékozott néző tisztában van azzal: az általa látottak és hallottak az alkotók képzelőerejének manifesztációja. A korabeli felvételek és az alkotás legvégén valós eseményeket leíró szövegek által a fiktív történetet a néző jobban átéli, az alkotás üzenete erősebb érzelmi hatás kiváltására képes. Ez a dramaturgiai eszköz azonban annak elérésére nem alkalmas, hogy a néző a filmbeli szereplők cselekedeteit a valós személyeknek tulajdonítsa. Az „átlagnéző” számára a filmalkotás nem a tényleges valóságot mutatja be, a kitalált történet pedig fogalmilag zárja ki a tényleges valósággal összevetett tényállítás értékelésének a lehetőségét. A filmalkotást nem lehet a tények halmazának tekinteni, ezért a valós tények hamis színben való feltüntetése sem valósulhatott meg. A filmbeli cselekmények nem az indítványozó – közéleti szereplőként is védett – magánszféraját ábrázolják, hanem egy fiktív közvéleménykutatói és ahhoz kapcsolódó politikai tanácsadói tevékenységet mutatnak be, az ilyen jellegű véleménynyilvánítást az indítványozónak – a fokozott tűrési kötelezettségére tekintettel – el kell viselnie.
- [11] 1.3. A jogerős ítélettel szemben az indítványozó terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Ebben azt kérte, hogy a Kúria a jogerős ítéletet hatályon kívül és az elsőfokú bíróság ítéletét hagyja helyben. Az indítványozó Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdésének, valamint a Ptk. 2:45. § (2) bekezdésének megsértését állította.

- [12] A Kúria a 2024. március 13-án kelt, Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítéletével a jogerős ítélet hatályában fenntartotta. Döntésének indokolásában rámutatott, hogy amennyiben az ügyben felmerül valamelyik alapjog érintettsége, a bíróságnak saját jogértelmezését a jog alkotmányos tartalmával összhangban kell kialakítania, figyelemmel a 3/2015. (II. 2.) AB határozatra. Arról kellett állást foglalni, hogy a jó hírnévhez fűződő személyiségi jog védelmére irányuló másodlagos keresetet a másodfokú bíróság a Ptk. 2:45. § (2) bekezdésének sérelmével utasította-e el. A Ptk. 2:45. § (2) bekezdése szerint a jóhírnév megsértését jelenti különösen, ha valaki más személyre vonatkozó és e személyt sértő, valótlan tényt állít vagy híresztel, vagy valós tényt hamis színben tüntet fel. Az indítványozó által előterjesztett, egymással látszólagos halmazatban álló keresetek szerint az alperes a jó hírnévhez fűződő személyiségi jogát elsődlegesen a mozifilmben az indítványozóra vonatkozó valótlan tények állításával sértette meg. Az elsőfokú bíróság ezt az elsődleges keresetet érdemben, az indítványozó e rendelkezést támadó fellebbezését – e fellebbezésben foglalt keresetváltoztatás miatt – a másodfokú bíróság a Pp. 373. § (1) bekezdése szerint eljárva, hivatalból utasította el. A jogerős ítélet indokolásának [48] bekezdéséből kitűnően ezért a másodfokú eljárásnak kizárólag az képezte a tárgyát, hogy az elsőfokú ítélet másodlagos keresetnek helyt adó rendelkezését az alperes a fellebbezésben megalapozottan támadta-e. A felülvizsgálati kérelem korlátaira tekintettel ezért a Kúria kizárólag azt vizsgálta, hogy ezen másodlagos kereset tárgyában a másodfokú bíróság a megjelölt anyagi jogszabály megsértésével foglalt-e állást. A másodlagos kereset szerint az alperes a jogsértő magatartást a „Miniszterek, bűnözők és tanácsadók – de vajon melyik ellenzéki politikus aktív még ma is?” címmel megjelölt közleményében sértette meg. A közleményben megvalósuló jogsértésre alapított keresetet a másodfokú bíróság azért tartotta megalapozatlannak, mert a valós személyekről formált szereplők filmbéli cselekedeteit, tevékenységét a mozifilm nézője nem értelmezi akként, mintha az a valóságban is így történt volna meg. A fenti címmel az alperes honlapján megjelent közlés a Kúria megítélése szerint sem hordoz olyan önálló jelentéstartalmat, miszerint az indítványozó a film szereplőjével azonos magatartást tanúsított. A Kúria ítélete szerint ebben a közleményben az alperes felsorakoztatta a filmben feltűnő politikai, közéleti, vagy más szempontból fontos valós személyeket, az egyértelmű azonosíthatóság érdekében a szereplőket és a valós személyeket képi illusztrációval mutatta be. A közlemény lényege tehát annak egyértelmű kifejezésre juttatása, hogy „[m]ely ma is aktív közéleti személyek, tanácsadók voltak akkor is a hatalom közelében”. Ezen közlés alapján a néző számára nem kétséges: a film egyes szereplői valós személyekkel azonosíthatók, azonban egyetlen elemében sem hordoz olyan önálló jelentéstartalmat, miszerint a mozifilm Endre nevű szereplője cselekedeteinek alapjául is az indítványozó cselekedetei szolgáltak, illetve az indítványozó a filmszereplővel azonos magatartást is tanúsított volna. A közlemény önálló jelentéstartalmaként az indítványozó a felülvizsgálati kérelemben maga is a filmbéli szereplővel történt azonosítását jelölte meg. Mivel a közlemény céljában és eredményében is kizárólag a szereplők beazonosíthatóságát szolgálta, ezért a másodlagos keresetben állított jogsértés megvalósulásáról, a valós tények hamis színben történő feltüntetetéséről kizárólag a közlemény műalkotással történő együttes vizsgálata alapján lehetett állást foglalni. A Kúria ezért egyetértett a másodfokú bíróság ítéletének azon indokaival, hogy amennyiben a filmbéli ábrázolás nem valósítja meg a személyiségi jog megsértését, akkor a pusztán beazonosíthatóságot lehetővé tevő közlemény sem sérti az indítványozó személyiségi jogát. A Kúria rámutatott, hogy a Ptk. 2:44. § (1) bekezdése szerint a közügyek szabad vitását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja; azonban nem járhat a magán- és családi életének, valamint otthonának sérelmével. A Kúria kiemelte, hogy a másodfokú bíróság az ügy alapjogi érintettségét észlelve az érdekmérlegelést elvégezte. A Kúria döntésének indokolásában azt is hangsúlyozta, hogy a véleménynyilvánítás szabadságához és a jó hírnév védelmével kapcsolatos ügyekben minden alkalommal felmerült az említett alapjogokkal érintettség, ezért megkerülhetetlen, hogy a bíróság a döntés során az Alkotmánybíróság e jogokkal kapcsolatos, az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése szerinti jogértelmezést figyelembe vegye. A felek személyére, az alperes megszólalásának tartalmára tekintettel az Alaptörvény VI. és IX. cikkének rendelkezéseit is figyelembe kellett venni, a perben szükséges volt az egyes alapjogok érvényesülésének mérlegelés útján történő összevetése.
- [13] Az Alkotmánybíróság gyakorlatában kiemelt jelentőségű kérdés, hogy meddig terjed egy közéleti vitában érintett személy túrési kötelezettsége, illetve mennyiben korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését a közéleti vitában résztvevők személyiségének a védelme. E kérdések értékelése során az Alkotmánybíróság a következő szempontoknak tulajdonít meghatározó jelentőséget: a közlés közéleti vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, a nyilvános közléssel érintett személy közszereplői minőségben jelenik-e meg, a nyilvános közlés tényállítást, vagy értékítéletet foglal-e magában, a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét (becsületét) {3145/2018. (V. 7.) AB határozat}. Annak megítélése során, hogy a közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, a másodfokú bíróság helytállóan vonta értékelése körébe a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatot. Az említett AB határozat [39] bekezdése szerint annak megítélésakor,

hogy a közügyekben való megszólalás közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, figyelembe kell venni elsősorban a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát. A közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. A Kúria hivatkozva az Alkotmánybíróság határozataira kiemelte: amennyiben mindezek értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvezi. Hangsúlyozta, hogy a másodfokú bíróság ezen alapjogi megfontolásokat maradéktalanul szem előtt tartva állapította meg, hogy a 2006. őszi események ábrázolása a közügyek legszélesebb körű megvitatása körébe tartozik, ebből következően a közlés a véleménynyilvánítási szabadság magasabb szintű oltalmát élvezi. A közügyekkel összefüggő vélemények kinyilvánítását a szólásszabadság különös erővel védelmezi, és a közügyek megvitatásának lényegi részét jelentik a közügyek alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A Kúria rámutatott, hogy az indítványozó felülvizsgálati érvelésével szemben a másodfokú bíróság a közéleti szerepvállalásról nem általánosságban, hanem az Alkotmánybíróság által felállított szempontrendszert figyelembe véve értékelte azt, hogy az indítványozó a filmbeli történetek idején a politikai pártok támogatottságáról végzett közvéleménykutatások alapján – önkéntes elhatározása alapján – megnyilvánult, eként a műalkotás által feldolgozott közéleti, politikai kérdésben, a társadalmi vitában részt vett.

- [14] Jóllehet a film témája szoros értelemben a miniszterelnök beszédének 2006. évi nyilvánosságra kerülése és az ezzel összefüggő eseménysor bemutatása; ezen történetek azonban a magyar társadalom széles köre számára is ismertek elválaszthatatlanul kapcsolódnak a 2006. évi országgyűlési választásokhoz, ezen tágabb értelemben vett történelmi háttér nélkül a mozifilm cselekményei sem értelmezhetők. Az indítványozó ebben a szélesebb értelemben tárgyalt közügyben maga is részt vett, a választási eredményeket nagy nyilvánosság előtt elemezte. Ebből következően nem tehető olyan megállapítás, hogy a filmalkotás által tárgyalt közügyben, a magyar közéletet alapvetően befolyásoló 2006. évi eseményekben az indítványozó a közvitát nem alakította, annak nem volt szereplője. Helytállóan tulajdonított jelentőséget a másodfokú bíróság annak is, hogy az indítványozó ügyvezetése alatt álló gazdasági társaság a Miniszterelnöki Hivatal megbízása alapján a választói magatartás vizsgálata tárgyában közvéleménykutatást végzett, ami a fent kifejtettek szerint tárgyalt szélesebb értelemben vett közüggyel szoros összefüggésben áll. A Kúria nem kívánt eltérni több közzétett határozatában kifejtett azon indokaitól, mely szerint a gazdasági szerepvállalás, a közbeszerzésekben való részvétel, a közpénzekhez érdemi mértékű hozzájárulás esetén az ezzel kapcsolatos túrési kötelezettség szinte azonos a közszereplőkével (Kúria Pfv.IV.20.067/2018/6.; Pfv.IV.20.069/2018/7.) A Kúria szerint nem sérti az indítványozó által megjelölt anyagi jogi szabályt a másodfokú bíróság azon következtetése, hogy az indítványozó személyiségi jogi védelmének határvonalai az adott ügyben a hivatásuknál fogva közhatalmat gyakorlókéhoz hasonló módon ítélt meg. Arról, hogy a másodlagos keresettel érintett nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában – a fent kifejtettek alapján – önmagában az alperes közleménye alapján nem lehetett állást foglalni. Az alperes honlapon közzétett közlésének az indítványozó azonosíthatóságán túl nem tulajdonítható további önálló értelmezés, ezért a filmalkotás és a sajtóközlemény együttes értékelése alapján lehetett arra vonatkozóan következtetéseket levonni, hogy az alperes szereplőábrázolása egyben az indítványozó cselekvőségének állítását jelenti-e a közleményt ismerő és a filmet megtekintő néző számára.

- [15] A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság ítéletének azon indokolásával, hogy a filmalkotást – a szöveges tartalommal szemben – nem lehet a tényállítások halmazának tekinteni. Az 5/2015. (II. 25.) AB határozatot felhívva hangsúlyozta, hogy a közlés értékelése során minden esetben értékelni kell a kontextusát és a demokratikus vitában betöltött szerepét, a kijelentések stílusát és azt, hogy az indítványozó által sérelmezett közlések a filmalkotás egyes jeleneteiből tűnnek ki. Rámutatott továbbá a Kúria, hogy jogirodalmi álláspontok szerint „[a] művészi kifejezőmód sajátos fajtája a véleménynyilvánításnak, és a jogalkalmazás akkor jár el helyesen, ha e sajátosságokat figyelembe veszi (pl. egy irodalmi vagy filmalkotás vélelmezetten fikciós, és nem a valóságot, a való tények leírását, bemutatását célozza) [...] a művészet szabadságának szubjektív, alanyi oldala, a szabadság terjedelme tehát igazodik a véleményszabadság terjedelméhez». (Koltay András: A művészet szabadsága, a nem létező alapjog 17. oldal)”. Az Alkotmánybíróság 24/1996. (VI. 25.) AB határozatában kifejtettek szerint a művészeti élet szabadsága mint alapvető jog a művészi alkotómunka szabadságát, a művész bármely meg nem engedett korlátozástól mentes önkifejezését, valamint a művészeti alkotások nyilvánosság elé tárásának, illetve bemutatásának, terjesztésének szabadságát is jelenti. Amennyiben a kifogásolt közlések egy filmalkotásban jelennek meg, figyelemmel kell lenni az alkotás egészére, összefüggéseire, a szerkesztés módjára, a képi megjelenítés alkalmazott sajátosságaira is. Valós tény hamis színben való feltüntetése akkor állapítható meg, ha azokat úgy csoportosítják, olyan szerkezetbe helyezik, hogy összességében hamis látszatot keltenek [a Kúria Pfv.

IV.21.319/2022/5. számú határozata]. Annak megítélésénél, hogy ez bekövetkezett-e, nem az érintett személy egyéni sértettség érzete az irányadó, hanem a bíróságnak tekintettel kell lennie a társadalmi közfelfogásra, külső, objektív mércét kell alkalmaznia. A Kúria a Pfv.IV.21.276/2015/5. számú ítéletében szintén a művészeti alkotásban megfogalmazott közlésről a véleménynyilvánítás szabadságára vonatkozó szabályok alapján, a filmalkotás sajátosságainak és egészének értékelése alapján foglalt állást. Az idézett kúriai határozatok alapján egyértelmű, hogy a Kúria a műalkotásokban kifejezésre jutó közlések esetén a véleménynyilvánításra alkalmazandó megfontolásokat a művészi alkotás sajátos jellegének figyelembevételével alkalmazza. A Kúria kiemelte, ahhoz, hogy az alkotás személyiségi jogsértő jellegét értékelni lehessen, abból kellett kiindulni, hogy az általános közfelfogás szerint a néző a cselekményszál egyes összefüggéseit mennyire érzékeli a valóságra történő utalásként. Minél jobban tükrözi a mű a néző számára a valóságot, annál inkább indokolt a személyiségi jog védelmének előtérbe helyezése.

- [16] A Kúria hangsúlyozta, hogy jelen ügyben a nagyjátékfilmet megtekintő átlagosan tájékozott néző az adott alkotás alapján azzal mindenképpen tisztában van, hogy a valós történelmi háttérben zajló, korabeli jelenetekkel illusztrált „megtörtént eseményeken alapuló” történetsházhoz fikciós elemek is kapcsolódnak. A perben az sem volt vitás, hogy a film egyes szereplői az alkotók által elképzelt személyek, ebből következően az általuk átélt eseménysor sem a valóság hiteles bemutatása. A közlemény alapján az átlagos tájékozottságú nézők számára az sem lehetett kétséges, hogy a film egyes szereplői valós személyeket testesítenek meg. E szereplők közé sorolható a film Endre nevű szereplője is, akit a néző – a közlemény alapján – az indítványozó személyével azonosít. Annak értékelése során, hogy e szereplők – közöttük az indítványozó – cselekvőségét a nézők mennyire érzékelik a valóságra utalásként, egyrészt abból kell kiindulni, hogy az alperes a művet nem dokumentumfilmként, hanem politikai krimiként határozza meg, ami a történelmi háttér előtt zajló cselekmények tényszerűségére kevésbé fektet hangsúlyt. Önmagában ebből következően az adott filmalkotás – a műfaji adottságaiból következően – összhatásában elsősorban fikcióként értékelendő annak ellenére is, hogy a történelmi háttér valós, a cselekményszál pedig – az alkotók által elképzelt módon olyan szereplők alakítják, akik valós személyekhez köthetők. Ezt az összhatást erősíti a nézőben az, hogy a valós személyekhez köthető szereplők cselekményeinek ábrázolása a nagyjátékfilmek stíluselemeihez hasonló módon és nyilvánvalóan fikciós elemeket tartalmaz (példaként az autós üldözés jelenete), amely a néző számára egyértelművé teszi: a mű e személyek cselekvőségét illetően sem a valóságot tükrözi vissza. A film cselekményének összefüggései alapján az átlagosan tájékozott néző számára nyilvánvaló: a valós személyekhez köthető karakterek filmbeli magatartása nem szigorúan hiteles, hanem fiktív elemeket tartalmaz. A cselekmény részleteinek valóságtól elrugaszkodó ábrázolásával a fikciós elemek válnak hangsúlyossá az átlagosan tájékozott néző számára, ebből következően az alperes annak bizonyítására nem kötelezhető, hogy a film Endre nevű szereplőjének cselekményeit az indítványozó megvalósította.
- [17] További szempontként értékelte a Kúria, hogy az indítványozó a filmalkotás egészéből az Endre nevű szereplő cselekményeinek egyes elemeit emelte ki, amely a másodlagos kereset szerint a közleménnyel együtt alkalmas jó hírnévhez fűződő személyiségi jogának megsértésére. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint azonban még a megfogalmazott tényállítások meghatározása sem történhet önmagában a bizonyíthatósági teszt köznapi értelemben vett automatikus alkalmazásával, nem szorítkozhat kizárólag a vizsgált kijelentés szó szerinti tartalmának értékelésére. A megválaszolandó kérdés az adott ügyben is az, hogy a kereset tárgyává tett kijelentéseknek tulajdonítható-e olyan jelentés, ami az indítványozó közéleti tevékenységének kritikája. Ez a kérdés a mű egészének tartalmi összefüggései alapján dönthető el. Minél közvetettebb módon kötődik egy kijelentés az indítványozó közéleti tevékenységéhez, illetve önállóbb jelentősége és nagyobb súlya van a megnyilvánulás ténybeli elemének, annál inkább valószínűsíthető, hogy az állítás jogszerűségének megítélésére valóban a tényállításokra irányadó követelmények alapján kerüljön sor. Az 5/2015. (II. 25.) AB határozat értelmében a véleménynyilvánítás szabadsága fokozottan érvényesül olyan értékítéletekkel kapcsolatban, amelyek közügyekre vonatkozó vélemények ütköztetésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak, netán képi (elvont) formában jelennek meg. A PK 12. számú állásfoglalás alapján a személyiségi jogi perekben kifogásolt közléseket, kifejezéseket nem formális megjelenésük, hanem valóságos tartalmuk szerint kell figyelembe venni. A közléseket összefüggéseiben kell értékelni és az értékelésnél tekintettel kell lenni a társadalmilag kialakult közfelfogásra is.
- [18] A Kúria kiemelte, hogy a film témája, az abban feldolgozott eseménysor és a bemutatás időpontja (a 2006. őszi események 15. évfordulója) alapján az átlagosan tájékozott néző a műalkotást elsősorban a 2006. évi kormányzati cselekmények kritikájaként, a szereplők konkrét cselekményét azonban fikcióként értelmezi. Az indítványozóhoz köthető Endre nevű szereplőt a film kizárólag a közüggyel összefüggő tevékenységet végző személyként mutatja be, az indítványozó magán- illetve családi életét nem tárgyalja, a bemutatás módja az emberi

méltóság korlátozhatatlan magját nem sérti, figyelemmel a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra. Összességében a film olyan eseményeket mutat be, amely szorosan összefügg a magyar társadalom széles köre által ismert politikai háttérrel. E tágabb értelemben vett közügyeknek az indítványozó – közvéleménykutatóként történő megnyilvánulásai alapján – másoknál aktívabb alakítója volt, ezért a közéleti tevékenységét érintően a személyiségi jogai – az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatók. Mivel a film bemutatását megelőző közlemény kizárólag a szereplők valós személyekkel történő beazonosíthatóságát szolgálta, ezért a műalkotás és a közlemény együttes értékelése alapján lehetett eldönteni, hogy az alperes szereplőábrázolása egyben az indítványozó cselekvőségének állítását jelenti-e. A film cselekményének összefüggései alapján azonban az átlagosan tájékozott néző számára nyilvánvaló, hogy a valós személyekhez köthető karakterek filmbeli magatartása nem szigorúan hiteles, hanem fiktív elemeket tartalmaz, ezért a valós tények hamis színben történő feltüntetése nem merülhetett fel.

- [19] Mindezekre tekintettel a Kúria megállapította, hogy a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sértette és jogkérdésben sem tért el a Kúria közzétett határozatától, ezért azt hatályában fenn tartotta.
- [20] 2. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában az Alaptörvény II. cikkének (emberi méltósághoz való jog) és a VI. cikk (1) bekezdésének (jó hírnévhez való jog) bekezdésének a sérelmét állította.
- [21] Az indítványozó előadta, hogy a jó hírnévhez való jogot az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdése ismeri el alapjogként és az Alkotmánybíróság vonatkozó gyakorlata alapján a jó hírnév védelme a magánszférához való jog egyik részjogosítványa, ugyanakkor a személyiség védelme elsődlegesen az emberi méltóságra (Alaptörvény II. cikk) vezethető vissza, és valamely személyt sértő közlés a véleménynyilvánítási szabadság és az emberi méltóság kollíziója alapján bírálendő el. Ebben a körben arra is hivatkozott, hogy a személyiségvédelem tekintetében az Alaptörvény nem a sértett szubjektív értékítéletére támaszkodik (azaz, hogy az érintett mit tart sértőnek) hanem azt nézi, hogy a társadalom objektív értékítélete szerint a kifejezés sértő-e, vagy nem. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint a személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi. Az indítványozó szerint a Kúria és az Ítéltábla valójában a politikusokkal azonos bírálhatósági szintet tartott esetében alkalmazhatónak, amit alkotmányos tartalmú jogértelmezést megakadályozó tévedésnek tart, mivel álláspontja szerint politikai-közéleti vitákban saját értékítéletet, agendát, programot nem fogalmaz meg, a politikai hatalomért folytatott küzdelemben részt nem vevő közvéleménykutatónak minősül, így nem ítélt meg azonosan a politikusokkal. Álláspontja szerint az általa az események folyamatában ténylegesen betöltött szerep vizsgálatán alapuló mérlegelés teljes egészében elmaradt. A Kúria és a másodfokú bíróság az ezzel összefüggésben a keresetben és az egyéb perbeli indítványozói nyilatkozatokban előterjesztett részletes érvelést nem vizsgálta meg, holott mindezeket mérlegelnie kellett volna. Az indítványozó álláspontja szerint az általa kifogásolt állítások nem azért sértők, mert a valós 2006-os tevékenységét érintő valótlanosságokat tartalmaznak, hanem éppen azért, mert eleve valótlan szerepet tulajdonítanak neki.
- [22] Az indítványozó utalt arra, hogy elfogadja, hogy közéleti kérdésekben rendszeresen megszólaló személyként e tevékenységéért bírálható, és a folyamatban nemcsak az általa elmondottak valóságtartalma, szakmaisága vagy elfogulatlansága vitatható. Azt azonban, hogy bármiféle ténybeli alap és kritika tárgyává tett eseményekhez való személyes kapcsolódás nélkül súlyos bűncselekmények elkövetőjeként mutassák be, a demokratikus vita körén kívül eső, éppen a valós vitát ellehetetlenítő közlést jelent. Ezért a perben vitatott kijelentésekre a legmagasabb szintű túrési küszöböt nem lehetett volna alkalmazni, különösen automatikusan, az indítványozó személyének és 2006-os cselekedeteinek a kifogásolt tartalommal való ütköztetése nélkül. Az indítványozó magától értetődőnek tartja, hogy azon állítás, miszerint egy konkrét élő személy szerepel egy magát „megtörtént események alapján” készültként hirdető, valós történeti háttér előtt játszódó filmalkotásban, a bizonyíthatósági teszt alapján „a való világ múltbeli eseményeire vonatkozó tényállítás”, amely csak kellő ténybeli alappal állítható. Amennyiben önmagában a nagyjátékfilm formája, a filmszínházi bemutatás vagy a politikai krimi önmegjelölés kivonná a mozifilmben foglaltakat a jó hírnevet sértő valótlan tartalmú közlések személyiségi jogi vizsgálhatósága alól, akkor a 3329/2017. (XII. 8.) AB határozatban foglalt teszt egyáltalán nem lenne alkalmazható. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a Kúria „igen nagyvonalú” értelmezését adja a peresített közlésnek, amikor a filmet tisztán fikciós alkotásnak tekinti, a film ezzel ellentétes sajátosságait (a megtörtént eseményeken való alapulásra vonatkozó hangsúlyos kommunikáció, korabeli felvételek használta, a valós eseményeket leíró vége főcím) pedig mindössze a művészi hatást fokozó, a fikciós jelleget semmiben nem érintő dramaturgiai eszközöknek tekinti, ahogy közvetetten ezt teszi a perbeli alperesi sajtóközleménnyel is. Ez ugyanakkor a mozifilm

és az ahhoz kapcsolódó alperesi tényleges kommunikáció tartalmával ellentétes, nyilvánvalóan alaptalan és észszerűtlen értelmezés. Az indítványozó arra is hivatkozott, hogy a perben bizonyítékokkal igazolta, hogy több sajtótermék és a közmédia hírszerkesztője is valóságot bemutató alkotásként értelmezte a filmet, ahogy számos magánszemély is.

- [23] Az indítványozó álláspontja szerint a Kúria a jogerős ítélettel egyezően azért nem tartja a perbeli alperesi közlemény jogellenességét önmagában is megállapíthatónak, mert a mozifilmet magát fikciós jellegűnek tekinti, amit az indítványozó megalapozatlannak, illetve a feltárt tényállással ellentétesnek tart. A közlemény értelmezéséhez az indítványozó szerint valóban szükséges a filmben foglaltak ismerete és értelmezése, azonban a közlemény annak többlettartalma (az indítványozónak a filmbéli szereplővel történt azonosítása) és eltérő funkciója miatt önálló jelentéssel és hatással is rendelkezik, amit a kereset és az annak mellékleteként hivatkozott sajtóbeli reakciók egyértelműen bemutatnak. Az ítéletben foglaltakkal ellentétben egy deklaráltan fikciós alkotás szereplője valós személlyel való azonosításának és azonosíthatóságának a kontextustól függően egyértelműen lehet önmagában is a jó hírnévhez fűződő jogot sértő jelentéstartalma. Az indítványozó ebben a körben hivatkozott a német Szövetségi Alkotmánybíróság „Mefisztó-ügyben” hozott döntésére (BVerfGE 30, 173, 1971. február 24.) Ha jelen ügyben más lenne a közvéleménykutató karakter keresztnéve, más a cégének a betűjele, és ha nem született volna meg a bemutató előtti sajtóanyag, akkor senkinek eszébe nem jutott volna a mozifilmben az indítványozót felismerni vagy akár csak keresni. Az indítványozó szerepeltetése a film esztétikai tartalmának, „de még a velejükig romlott baloldali politikusokról szóló politikai üzenetének” sem lényegi eleme. Azonos tartalmat az alperes minimális, elsősorban a film kommunikációját és nem magát az elkészült alkotást érintő változtatásokkal jogszerűen is elkészíthetett volna, áll az indítványban.

II.

- [24] Az Alaptörvény érintett rendelkezései:

A Nemzeti hitvallás szerint „[v]alljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”.

„R) cikk (3) Az Alaptörvény rendelkezéseit a Nemzeti hitvallással összhangban kell értelmezni.”

„II. cikk Az emberi méltóság sérthetetlen. Minden embernek joga van az élethez és az emberi méltósághoz, a magzat életét a fogantatástól kezdve védelem illeti meg.”

„VI. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.”

„IX. cikk (1) Mindenkinek joga van a véleménynyilvánítás szabadságához.

[...]

(4) A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.”

„X. cikk (1) Magyarország biztosítja a tudományos kutatás és művészeti alkotás szabadságát, továbbá – a lehető legmagasabb szintű tudás megszerzése érdekében – a tanulás, valamint törvényben meghatározott keretek között a tanítás szabadságát.”

III.

- [25] 1. Az Abtv. 27. § (1) bekezdése alapján az „alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdekében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés a) az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti vagy hatáskörét az Alaptörvénybe ütköztetve korlátozza, és b) az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva”.
- [26] Az Abtv. 30. § (1) bekezdéséből következően az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet benyújtani. Az alkotmányjogi panasz határidőben érkezett. Az Abtv. 52. § (1) bekezdése rögzíti, hogy az indítványnak határozott kérelmet kell tartalmaznia, melynek részleteit az (1a) és (1b) bekezdések szabályozzák.

- [27] Az indítványozó megjelölte az indítványozói jogosultságát, valamint az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 51. § (1) bekezdés], az Abtv. 27. §-ában foglalt hatáskörben kérve az Alkotmánybíróság eljárását.
- [28] Az indítványozó megjelölte az Alkotmánybíróság által vizsgálendő bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont] és az Alaptörvény sérelmet szenvedett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. További feltétel, hogy az indítvány részletes indokolást tartalmazzon, kifejtve az Alaptörvényben foglalt jog sérelmének mibenlétét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont]. E vonatkozásban megállapítható, hogy az indítvány a határozott kérelem Abtv. 52. § (1b) bekezdésén alapuló törvényi feltételeinek megfelel.
- [29] Az indítványozó kifejezett kérelmet terjesztett elő a Kúria Pfv.IV.20.774/2023/6. számú ítélete megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [30] Megállapítható az is, hogy a támadott döntéssel szemben nem állt további jogorvoslat az indítványozó rendelkezésére.
- [31] 2. Az Abtv. 29. §-ában meghatározottak szerint az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának további feltétele, hogy az alkotmányjogi panasz alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, vagy a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét vesse fel. E két feltétel alternatív jellegű, így az egyik fennállása önmagában megalapozza az Alkotmánybíróság érdemi eljárását. Jelen esetben az indítvány felveti azt a kérdést, hogy hol húzódik a határvonal a véleménynyilvánítás szabadsága és az emberi méltóság, jó hírnévhez való jog védelme között. E kérdés megválaszolása érdemben befolyásolja, hogy a támadott bírói döntés megfelel-e az Alaptörvénynek.
- [32] A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdése alapján, a befogadásról szóló döntést mellőzve, érdemben bírálta el.

IV.

- [33] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [34] 1. Az Alkotmánybíróság a 3145/2018. (V. 17.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh1.) áttekintette a véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányosan védett körét.
- [35] 1.1. „Az Alkotmánybíróság gyakorlatában a véleménynyilvánítás szabadsága kiemelten védett alkotmányos érték. A demokratikus jogállamokban ugyanis alapvető követelmény, hogy a társadalom valamennyi polgára szabadon fejthesse ki gondolatait, szabadon válhasson a közvélemény alakítójává. A társadalmi és politikai, vagyis a közéleti viták szabadsága és sokszínűsége nélkül ugyanis nincsen szabad közvélemény és nincsen demokratikus jogállam. [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [39]]. Az Alkotmánybíróság már korai gyakorlatában hangsúlyozta, hogy a szabad véleménynyilvánítás a demokratikus közvélemény kialakításának és fenntartásának kiemelt garanciája, amely egyben a pluralizmuson alapuló társadalom nélkülözhetetlen forrása. Történelmi tapasztalat ugyanis, hogy »mindannyiszor, amikor a véleménynyilvánítás szabadságát korlátozták, sérelmet szenvedett a társadalmi igazságosság, az emberi kreativitás, csökkent az emberben rejlő képességek kibontakozásának lehetősége. A káros következmények nem csupán az individuum, hanem a társadalom életében is megmutatkoztak és az emberiség fejlődésének sok szenvedéssel járó zsákutcájához vezettek. Az eszmék, nézetek szabad kifejtése, a mégoly népszerűtlen vagy sajátos elképzelések szabad megnyilvánulása a fejlődni képes és valóban eleven társadalom létezésének alapfeltétele.« [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 170–171]. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a véleménynyilvánítás szabadsága kettős igazolással bír [7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [23]]. A véleménynyilvánítás szabadságának alkotmányos határait ezért úgy kell meghatározni, hogy azok a véleményt nyilvánító személy alanyi joga mellett a közvélemény kialakulásának, illetve szabad alakításának az érdekét is figyelembe vegyék [3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [20]–[21]]» (Abh1., Indokolás [27]–[28]).
- [36] 1.2. Az Alkotmánybíróság következetes értelmezése szerint a véleménynyilvánítás szabadsága akkor követel kiemelt védelmet, »amikor közügyeket és a közhatalom gyakorlását, a közfeladatot ellátó, illetve a közéletben szerepet vállaló személyek tevékenységét érinti. [...] A demokratikus társadalom létezésének és fejlődésének nélkülözhetetlen eleme [ugyanis] a közügyek vitatása, amely feltételezi a különböző politikai nézetek, vélemények kinyilvánítását, a közhatalom működésének bírálatát» [36/1994. (VI. 24.) AB határozat, ABH 1994, 219, 228.; ld. még: 57/2001. (XII. 5.) AB határozat, ABH 2001, 484, 494.] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gya-

korlatában jellemzően a politikai jellegű közéleti szólások szabad kinyilvánítását tekinti a véleménynyilvánítás szabadságának legbensőbb védelmi körének {pl. 5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28]}. Ezekben az esetekben a véleménynyilvánítási szabadságból fakadó alkotmányjogi mércét különös szigorral szükséges érvényre juttatni, vagyis az ilyen jellegű szólások erősebb védelmet élveznek, és korlátozásuk csak a legszűkebb körben nyerhet igazolást {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [45]}." (Abh1., Indokolás [29]–[30]).

- [37] 2. „A véleménynyilvánítás szabadságának körébe tartozó közéleti vitákban érintett személyek alapjogainak védelme tekintetében kiemelt jelentőségű kérdés, hogy azokat mikor lehet megszorítóan értelmezni, milyen feltételekkel lehet korlátozni, és kollíziójuk esetén milyen szempontok alapján kell a prioritást meghatározni [30/1992. (V. 26.) AB határozat, ABH 1992, 167, 170.] Erre tekintettel az Alkotmánybíróság gyakorlatában egy összetett szempontrendszer dolgozott ki annak mérlegeléséhez, hogy a véleménynyilvánítás szabadsága milyen szempontok szerint korlátozható, illetve hogy annak gyakorlása során az érintett személyek alapvető jogainak kollíziója során miként határozható meg az alapjogok prioritása. Az Alkotmánybíróság ennek keretében következetesen hangsúlyozta, hogy a közéleti viták lényegi részét jelentik a közélet alakítóinak tevékenységét, nézeteit, hitelességét érintő megnyilvánulások. A társadalmi, politikai viták jelentős részben éppen abból állnak, hogy a közélet szereplői, illetve a közvitában résztvevők egymás elképzeléseit, teljesítményét és azzal összefüggésben egymás személyiségét is bírálják. Az Alkotmánybíróság ezért rámutatott, hogy „[a] közügyek vitatásának kiemelkedő alkotmányos jelentősége azzal jár, hogy a közéleti szereplők személyiségének védelmében a szólás- és sajtószabadság szűkebb körű korlátozása felel csak meg az Alaptörvényből levezethető követelményeknek. [...] E követelmények a büntetőjogi felelősségre vonáson túl a polgári jogi jogkövetkezmények tekintetében is irányadók. {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [48]}." (Abh1., Indokolás [36]–[37]).
- [38] „A véleménynyilvánítás szabadságának védelme körében ezért meghatározó jelentősége van annak a kérdésnek, hogy meddig terjed egy közéleti vitában érintett személy tűrési kötelezettsége, vagy a másik oldalról: mennyiben korlátozhatja a véleménynyilvánítás szabadságának érvényesülését a közéleti vitában résztvevők személyiségének a védelme. Ennek a kérdésnek az értékelése során az Alkotmánybíróság jellemzően a következő szempontoknak tulajdonít meghatározó jelentőséget: a véleményt kifejező nyilvános közlés közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e [...]; a nyilvános közlés közszereplést érint-e [...]; a nyilvános közlés tényállítást vagy értékítéletet foglal-e magában [...]; a nyilvános közlés sérti-e az érintett személy emberi méltóságát vagy jó hírnevét (becsületét) [...]” (Abh1., Indokolás [38]).
- [39] „Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint „[a] nyilvános közlés megítélése során elsőként arról szükséges dönteni, hogy az adott közlés a közügyekben való megszólalást, közérdekű vitában kifejtett álláspontot tükröz-e, vagyis a közügyek szabad vitatásával áll-e összefüggésben. Ennek megítéléséhez pedig elsődlegesen a közlés megjelenésének módját, körülményeit és a vélemény tárgyát, kontextusát szükséges figyelembe venni. Így a közlést érintően vizsgálni kell a médium típusát, a közlés apropóját adó eseményt, illetve az arra érkező reakciókat és az adott közlésnek ebben a folyamatban játszott szerepét. További szempontként szükséges értékelni a kijelentés tartalmát, stílusát, illetve a közlés aktualitását, valamint célját. Amennyiben e körülmények értékelésével az állapítható meg, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti, úgy a közlés automatikusan a véleménynyilvánítási szabadság nyújtotta magasabb szintű oltalmat élvez. {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}” (Abh1., Indokolás [39]).
- [40] „Az Alkotmánybíróság a 7/2014. (III. 7.) AB határozatban rámutatott arra is, hogy a nyilvános közlés megítélése során »mindenekelőtt arra kell tekintettel lenni, hogy mivel a politikai véleményszabadság fókuszában elsősorban maguk a közügyek, nem pedig a közszereplők állnak, a közügyekre vonatkozó szólások mindegyike fokozott védelem alá tartozik« (Indokolás [47]). Erre tekintettel hangsúlyozza az Alkotmánybíróság, hogy a nyilvános közlés minősítése során jellemzően nem a véleménynyilvánítással érintettek személyéből kell kiindulni, hanem azt kell vizsgálni, hogy a közlés közügyek, közéleti kérdések vitatására vonatkozik-e. Lényegében e körülmény, vagyis a közéleti kérdések megvitatásának ténye – a konkrét vita erejéig – az a szempont, amely jellemzően meghatározza az érintettek személyi minőségét. A közszereplői minőség ezért a közéleti kérdések megvitatásával együttjáró közszereplés tényéhez kötött, amelyet mindig a konkrét helyzetben – a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban meghatározott szempontok alapján – szükséges értékelni.” (Abh1., Indokolás [40]–[41]).
- [41] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a demokratikus döntéshozatali folyamatokban elengedhetetlen a nyilvános közéleti viták lefolytatása, és ennek során az eltérő álláspontok felszínre kerülése, azoknak a plurális demokrácia értékeit érvényre juttató megvitatása. Még akkor is, ha ennek során a vita felfokozott hangvételű, és a vitában érintettek személyét éles támadás, kritika vagy bírálat éri. A közszereplésből fakadó közszereplői minőség lényegi ismérve ezért abban ragadható meg, hogy a konkrét helyzettől függően kiterjed minden olyan személyre, aki egy nyilvános közéleti vitában véleményformáló szerepben jelenik meg. Az Alkotmánybíróság e

szempontokra tekintettel hangsúlyozta, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [47], hivatkozik rá az Abh1., Indokolás [42]}.

- [42] „Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtett szempontok alapján hangsúlyozza: annak mérlegelése során, hogy egy nyilvános közlés a véleménynyilvánítási szabadság védelmi körébe tartozik-e, elsődlegesen azt kell vizsgálni, hogy a közlés a közügyek szabad vitatását érinti-e. A nyilvános közlés jellegét nem a közléssel érintettek személyi minősége határozza meg, hanem éppen fordítva: a közlés tárgyához mérten kell vizsgálni az érintettek személyi minőségét [...]” (Abh1., Indokolás [43]).
- [43] 3. „Abban az esetben, ha a nyilvános közlés a közügyek szabad vitatását érinti, az alkalmazandó alkotmányjogi mérce megállapításához szükséges annak további vizsgálata, hogy a közléssel érintett személy – az adott helyzetben – közszereplői minőségben érintett-e. Önmagában ugyanis az a tény, hogy egy nyilvános közlés közéleti jellegű, nem vonja automatikusan maga után azt, hogy az érintett személyek személyiségvédelme lecsökken. A közszereplői minőség megállapítása mindig egyedi mérlegelés tárgya [...]. Az Alkotmánybíróság az 57/2001. (XII. 5.) AB határozatban [...] megkülönböztette a politikusoktól és a tisztséget betöltő személyektől a „közéletben szereplő személyek” kategóriáját (ABH 2001, 484, 493.). Annak ellenére azonban, hogy az Alkotmánybíróság már a korai gyakorlatában utalt arra, hogy a közszereplők köre szélesebb a közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok körénél, nem alakult ki annak egyértelmű szempontrendszer, amely a közszereplői minőség megállapításának támpontjául szolgálna. Különösen indokolja azonban ennek a szempontrendszernek a jogalkalmazás számára történő egyértelművé tételét, hogy a megváltozott társadalmi viszonyok, különösen a telekommunikáció terjedése révén a közszereplői kör szélesedése figyelhető meg. Ennek a tendenciának az eredményeként olyan személyeknek is lehetősége nyílik egy-egy közéleti vita aktív alakítójává válni, akik korábban – státuszuk alapján – nem tartoztak a közszereplő fogalmi körébe. Ezek a személyek az ún. *kivételes közszereplők*.” (Abh1., Indokolás [44]–[45]).
- [44] A fentiekben kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság hangsúlyozta, hogy a közszereplői minőség mindig egyedi mérlegelés kérdése. Ennek fő szempontjai a közéleti vita jellegéhez igazodnak. (Abh1., Indokolás [47])
- [45] „Kevésbé szorul védelemre az a közéletben önként szerepet vállaló személy, aki mindenki másnál szélesebb körben és hatékonyabban tud élni a tömegkommunikációs eszközökkel a személyét ért támadásokkal szemben” (Abh1., Indokolás [49]). Erre tekintettel hangsúlyozta az Alkotmánybíróság, hogy „azok a közszereplők, akik nyíltan vállalhatnak közéleti-politikai szerepet (szemben például egy bíró idevonatkozó lehetőségeivel), meg is tudják magukat védeni az alaptalan megnyilvánulásokkal szemben a nyilvánosság előtt. [...] A véleménynyilvánítás szabadsága tehát fokozottan érvényesül olyan értékítéletekkel kapcsolatban, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak, netán képi (elvont) formában jelennek meg” {5/2015. (II. 25.) AB határozat, Indokolás [28], Abh1., Indokolás [49]}.
- [46] „A fentiek alapján az Alkotmánybíróság kiemeli, hogy a közügyek megvitatása körében elhangzó véleménynyilvánítás és a rá vonatkozó védelem fókuszában elsődlegesen nem a szólással érintett személyek státusza áll, hanem az, hogy a megszólaló valamely társadalmi, politikai kérdésben fejtette ki nézeteit. A politikai jellegű vitákban megjelenő személyi minőségének vizsgálata során ugyanakkor az Alkotmánybíróság – jellemző gyakorlata alapján – a közszereplői minőség értékelése során jelentőséget tulajdonít annak a körülménynek, hogy a közléssel érintett személy közhatalmat gyakorol-e, vagy közszereplő politikusnak minősül-e {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [57]}. A közhatalmat gyakorló személyek és a közszereplő politikusok (ún. *kiemelt közszereplők*) esetében ugyanis a személyiségvédelem korlátozottsága mindenki máshoz képest szélesebb. E személyi kör vonatkozásában ugyanis fokozottan érvényesül az a követelmény, hogy a bírálhatóság, a kritika megfogalmazásának lehetősége a közhatalom és a közhatalmat gyakorlók ellenőrzésének, ellenőrizhetőségének egyik legfőbb garanciája, amely egy plurális alapokra épülő társadalom demokratikus és nyílt működéséhez nélkülözhetetlen követelmény {13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}” (Abh1., Indokolás [51]).
- [47] Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a véleménynyilvánítás szabadsága nem az érintett személy státuszának a függvénye, vagyis önmagában nem dönti el az alkalmazandó alkotmányossági mérce kiválasztását. Tény ugyanakkor, hogy egyes esetekben a személyi minőség meghatározó jelentőséggel bír. Az Alkotmánybíróság ezért hangsúlyozza egyes határozataiban [pl. 1/2015. (I. 6.) AB határozat], hogy a közhatalmat gyakorlók és a közszereplő politikusok esetében státuszuk alapján jellemzően megállapítható, hogy a tevékenységüket, személyiségüket ért kritikák a közügyek vitatásához tartoznak. Ugyanakkor még e személyek esetén sem hagyható figyelmen kívül annak vizsgálata, hogy a konkrét bírálat valóban a közügyek, vagy a közérdeklődésre számot

tartó kérdések szabad vitatásához kapcsolódik-e, illetve hogy – amennyiben indokolt a vizsgálat – sérti-e az emberi méltóságot a nyilvános közlés. (vö. Abh1., Indokolás [63])

- [48] Az eljáró bíróságoknak ezért elsősorban azt kell vizsgálniuk, hogy az eljárásban érintett személyt érintő közlés bármilyen módon kötődik-e közvitához. Abban az esetben pedig, ha megállapítható, hogy a vizsgált közlés közügyek vagy a közélet egyéb kérdéseinek megvitatásához kapcsolódik, és az érintettek e közéleti vitában közszereplői minőségben vesznek részt, függetlenül attól, hogy az érintett közhatalmat gyakorló személy, vagy más státuszú személy, az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján fokozott tűrési kötelezettség terheli a vele szemben megfogalmazott kritikával, bírálattal szemben. E tűrési kötelezettség részben a közlés tartalmához (tényállítást, értékítéletet) igazodik. (vö. Abh1., Indokolás [64])
- [49] Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint ugyanakkor fokozott körültekintéssel kell értékelni azt is, hogy abban az esetben is, ha a véleménynyilvánítás közügyek vitathatóságához kapcsolódik, az emberi méltóságnak az érintett személyek esetében is van „egy olyan lényegi, érinthetetlen magja, melyet az esetleges kritikát megfogalmazó személyek is kötelesek tiszteletben tartani” {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. Ebből következően a véleménysszabadság már nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán-, vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása {7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62], 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]; 3001/2018. (I. 10.) AB határozat, Indokolás [38]–[39]}.
- [50] 4. „Az Alaptörvény VI. cikk (1) bekezdéséből szövegszerűen következik, hogy a jó hírnév védelme a magán-szférához való jog egyik részjogosítványa. A magyar alkotmánybírósági gyakorlat ugyanakkor a személyiség védelmét elsődlegesen az emberi méltóságra (Alaptörvény II. cikk) vezeti vissza, és a valamely személyt sértő közléseket a véleménynyilvánítási szabadság és az emberi méltóság kollíziója alapján bírálja el [...]” {3039/2024. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [26]}.
- [51] A személyiségvédelem tekintetében az Alaptörvény nem a sértett szubjektív értékítéletére támaszkodik (azaz hogy az érintett mit tart sértőnek), hanem azt nézi, hogy a társadalom objektív értékítélete szerint a kifejezés sértő-e vagy nem. Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése „a véleménynyilvánítás szabadságának határát jelöli ki, ez a határ ugyanakkor nem valakinek a megsértése, hanem az emberi méltóság megsértése. A személyiséget szubjektíve sértő, de az emberi méltóság sérelmét el nem érő kifejezéseket az Alaptörvény IX. cikke védi” {3048/2020. (III. 2.) AB határozat, Indokolás [31]}.
- [52] 5. Az Alkotmánybíróság a 19/2024. (XI. 11.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh2.) áttekintette a véleménynyilvánításhoz, valamint az emberi méltósághoz való jog egymáshoz való viszonyát, alkotmányos kereteit. (Abh2., Indokolás [29])
- [53] „A véleménynyilvánítás szabadsága olyan alapjog, amelyhez az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdése alapján mindenkinek joga van, az Alaptörvény (más) rendelkezései által meghatározott keretek között. Az Alaptörvény IX. cikkében szabályozott szabad véleménynyilvánítás jogának Alaptörvény által elismert tartalmát, tartalmi összetevőit – egyebek mellett – az Alaptörvény IX. cikk (4)–(5) bekezdése, valamint VI. cikk (1) bekezdése alapján kell megállapítani. Ezek közül jelen ügy szempontjából kiemelt jelentőséggel bír a IX. cikk (4) bekezdése, miszerint: «A véleménynyilvánítás szabadságának a gyakorlása nem irányulhat mások emberi méltóságának a megsértésére.» Az Alaptörvény ezzel kifejezetten maga nevesít egy olyan esetkört, ahol a véleménynyilvánítás szabadsága már nem érvényesül, azaz tulajdonképpen megtiltja az alapjoggal való tudatos visszaélést {16/2013. (VI. 20.) AB határozat, Indokolás [49]}. Az emberi méltósághoz való jog tehát nem egyszerű versengő alapjogként szerepel. Az Alaptörvény negyedik módosítása a fenti rendelkezés beiktatásával az emberi méltósághoz való jogot mintegy kiemelten védett alapjogot – a véleménynyilvánítás elé helyezte {lásd hasonlóan: 1/2015. (I. 16.) AB határozat, Indokolás [32]}.
- Az Alkotmánybíróság az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdésében foglaltakra is figyelemmel, a korábbi alkotmánybírósági gyakorlathoz képest hangsúlyozza ugyanakkor, hogy a véleménysszabadság határa mások emberi méltóságából fakadó becsület és jó hírnév védelme. A véleménynyilvánítás szabadsága az Alaptörvény értelmében nem nyújt védelmet az olyan öncélú, a közügyek vitatásának körén kívül eső, így a magán- vagy családi élettel kapcsolatos közlésekkel szemben, amelyek célja a pusztá megalázás, illetve a bántó vagy sértő kifejezések használata, vagy más jogsérelem okozása {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [34]–[36] bekezdéseivel és 7/2014. (III. 7.) AB határozat, Indokolás [62]}. Ezen kívül nem védelmezi a közéleti vitában kifejtett véleményt sem, ha az abban megfogalmazottak az emberi méltóság korlátozhatatlan magját sértik, így az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében öltenek testet. Az emberi státuszt közvetlenül megtestesít-

tő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki. A közügyeket vitató szólásnak az emberi méltóság e korlátozhatatlan, az emberi státuszt meghatározó lényege előtt kell engednie. Hiszen nyilvánvaló, hogy »nem a közéleti véleménynyilvánítás szabadságával él, aki a másik személy emberi mivoltában való megalázása érdekében használ súlyosan bántó, vagy sértő kifejezéseket. Ennek megfelelően az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság a közéleti vita szabadságának határvonalát jelöli ki.« {vö. 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [29]–[32] bekezdéseivel és a 7/2014. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [60] és [62]; hivatkozik rá a 13/2014. (IV. 18.) AB határozat, Indokolás [40]}.

Az emberi méltóságnak van egy, a véleménynyilvánítás szabadsága által sem érinthető magja. Az Alkotmánybíróság az emberi méltóság ilyen korlátozhatatlan (más megfogalmazásban: lényegi és érinthetetlen) magját sértő, az emberi státusz nyilvánvaló és súlyos becsmérlésében testet öltő megnyilvánulásnak tekintette például azt, hogy az érintetteket állatként (majomként), megalázó módon ábrázolták egy kampányfilmben {3122/2014. (IV. 24.) AB határozat, Indokolás [17]}. Az Alkotmánybíróság szerint az emberi mivolt benső lényegét feltétlenül megillető védelem sérelmét jelenti az is, ha például a szenvedő rendőr képmását nyilvánosan közzéteszik {28/2014. (IX. 29.) AB határozat, Indokolás [44]; 3145/2018. (V. 7.) AB határozat, Indokolás [60]}. (Abh2., Indokolás [30]–[35])

[54] „Az emberi méltósághoz való jognak ugyanis – a következő pontban is kifejtettek szerint – az alapjogok között kiemelkedő súlya van.” (Abh2. Indokolás [39])

[55] „A 2012. január 1-jével hatályba lépett Alaptörvény nemcsak Magyarország jogrendszerének alapját képezi [R] cikk (1) bekezdés], és ezzel a jogrendszer legalitásának alapja és forrása, hanem az alkotmányozó az Alaptörvénnyel – a korábbi Alkotmányhoz képest – részletes és differenciált értékrendszert is nevesített. Az értékek közül kiemelkedik az ember sérthetetlen és elidegeníthetetlen alapvető jogai elismerése és védelme, hiszen ez az állam elsőrendű kötelezettsége.

Az alapjogok között is kiemelkedő súlya van az emberi méltósághoz, a méltó emberi élethez való jognak. Az Alaptörvény értékrendjének középpontjában az emberi méltóság áll {19/2019. (VI. 18.) AB határozat, Indokolás [102]}.

Az Alaptörvény R) cikk (3) bekezdése alapján az Alaptörvény rendelkezéseit a Nemzeti hitvallással összhangban kell értelmezni. A Nemzeti hitvallás szerint „[v]alljuk, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság”. A Nemzeti hitvallás, valamint az R) cikk együttes értelmezése alapján tehát az emberi méltóságot az alkotmányozó megkülönböztetett jelentőséggel ruházta fel, amely áthatja az Alaptörvényt, így a jogrendszer egészét. Az Alkotmánybíróság értelmezésében az emberi méltósághoz való jog az emberi státusz abszolút védelmét biztosítja {3187/2017. (VII. 14.) AB végzés, Indokolás [12]; 3225/2017. (IX. 25.) AB végzés, Indokolás [18]}, az ember érinthetetlen lényegét juttatja kifejezésre. A 64/1991. (XII. 17.) AB határozat ezt úgy fogalmazta meg, hogy az emberi méltósághoz való jog a személy emberi minőségét fejezi ki, azt jelenti, hogy »van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva [...] az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá (ABH 1991, 297., 308.)» {3181/2018. (VI. 8.) AB határozat, Indokolás [27]}” (Abh2. Indokolás [40]–[42]).

V.

[56] 1. „Az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján a bíróságok feladata, hogy felismerjék a vizsgált ügyek alapjogi érintettségét, és a jogszabályokat – az azok által felállított keretek között – az érintett alapjog alkotmányos tartalmának figyelembevételével értelmezzék. Az Alaptörvény 28. cikke alapján a bíróságok alapvető kötelezettsége, hogy a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék, amely során kiemelt szereppel bír a közjó és az erkölcs szem előtt tartása. Az Alaptörvénynek ez a rendelkezése a bíróságok számára alkotmányos kötelezettségként írja elő, hogy ítélező tevékenységük során a jogszabályokat az Alaptörvénnyel összhangban értelmezzék {lásd például: 7/2013. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [33] és 28/2013. (X. 9.) AB határozat, Indokolás [29]}. Ebből a kötelezettségből következik, hogy a bíróságnak a jogszabályok adta értelmezési mozgástér keretein belül azonosítania kell az elé kerülő ügy alapjogi vonatkozásait, és a bírói döntésben alkalmazott jogszabályokat az érintett alapjog alkotmányos tartalmára tekintettel kell értelmeznie {3/2015. (II. 2.) AB határozat, Indokolás [17]; 13/2016. (VII. 18.) AB határozat, Indokolás [30]; 3259/2022. (VI. 3.) AB határozat, Indokolás [32]; 3038/2024. (II. 9.) AB határozat, Indokolás [35]; 3080/2024. (III. 1.) AB határozat, Indokolás [34]}.” (Abh2. Indokolás [47])

[57] „Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének a (4) bekezdéssel történő együttes értelmezéséből levezethető, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint nem tekinthető Alaptörvényben biztosított jognak a mások emberi méltóságának sérelmére irányuló véleménynyilvánítás (az emberi méltóságot annak korlátozhatatlan magjára vo-

- natkoztatva) {lásd pl. 6/2021. (II. 19.) AB határozat, Indokolás [22]; 3333/2018. (X. 26.) AB határozat, Indokolás [28]; 3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [36]}” (Abh2., Indokolás [48])
- [58] „Az Alaptörvény IX. cikk (4) bekezdése alapján nem élvezheti ugyanis az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének védelmét a kifejezőmódjában dehumanizáló közlés.” (Abh2., Indokolás [49])
- [59] „Az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdés szerinti véleménynyilvánítás szabadsága ugyanis mindig csak az alkotmány (Alaptörvény) értékrendjén belül értelmezhető {3207/2013. (XI. 18.) AB határozat, Indokolás [20]}. Amint arra már az Alkotmánybíróság az előzőekben rámutatott, az Alaptörvény értékrendjében, annak Nemzeti hitvallása, illetve további rendelkezései, így a IX. cikk (4) bekezdése alapján az emberi méltóság központi szereppel rendelkezik. Ez utóbbi rendelkezés a véleménynyilvánítással szemben kifejezetten, kiemelten védett alapjoggá teszi az emberi méltóságot, amelynek van egy lényegi, érinthetetlen magja. Ez az érinthetetlen méltóságmag az emberi létből, emberi mivoltból adódik, biztosítva azt, hogy az ember alany maradjon, és ne váljon – akár verbálisan is, de – eszközzé vagy tárggyá. »Az emberi méltóságnak ezt a korlátozhatatlan tartományát nem a méltóságból fakadó egyes részjogok (pl. becsület, jó hírnév) minősített, intenzív becsmérése sérti, hanem az, ha a véleménynyilvánítás eleve ennek a sajátosan védett szférának a megsértésére irányul. Ilyen jogsértés lehet egyrészt az, ha a megszólaló tagadja, kétségbe vonja az érintett emberi mivoltát, emberként kezelésének követelményét, másrészt az, ha az emberi természet legbelsőbb köreibe hatol, öncélúan támadva a személyiség és az identitás lényegét alkotó vonásokat {3263/2018. (VII. 20.) AB határozat, Indokolás [41]}« {3030/2019. (II. 13.) AB határozat, Indokolás [35]}. Az emberi státuszt alapjaiban tagadó véleménynyilvánítások tehát a szólásszabadság abszolút határát jelentik.” (Abh2., Indokolás [50]).
- [60] 2. A fentiekben kifejtettek alapján jelen ügyben értékelni kellett, hogy a bíróság ítéletében az Alaptörvénnyel összhangban értelmezte-e az – alapjogok között kiemelten védett – emberi méltósághoz való jog és véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonyát. (vö. Abh2., Indokolás [45]). Az emberi méltóság sérelmére irányuló véleménynyilvánítás ugyanis nem áll az Alaptörvény védelme alatt (vö. Abh2., Indokolás [53]). Az Alkotmánybíróság ezért megvizsgálta, hogy a Kúria jogértelmezése nem terjesztette-e ki az alkotmányosan igazolható korlátokon túlra – az emberi státuszt közvetlenül megtestesítő emberi méltóság korlátozhatatlan magja sérelmére – a véleménynyilvánítás szabadsága védelmi körét.
- [61] Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a Kúria egyetértett a másodfokú bíróság ítéletének azon indokaival, hogy amennyiben a filmbéli ábrázolás nem valósítja meg a személyiségi jog megsértését, akkor a pusztán beazonosíthatóságot lehetővé tevő közlemény sem sérti az indítványozó személyiségi jogát (Kúria ítélete, Indokolás [25]). A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában hangsúlyozta, hogy „a jogsértőnek állított filmbeli cselekmények, ábrázolások nem az indítványozó – közéleti szereplőként is védett – magánszférájára irányulnak [...]” (Fővárosi Ítélet tábla ítélete, Indokolás [78]). A Kúria megállapította, hogy a film az indítványozó „magán- illetve családi életét nem tárgyalja, a bemutatás módja az emberi méltóság korlátozhatatlan magját nem sérti”. Ennek során figyelemmel volt a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban foglaltakra. (Kúria ítélete, Indokolás [40]) E tekintetben az volt megállapítható, hogy a Kúria az emberi méltósághoz való jog és a véleménynyilvánítás szabadságának egymáshoz való viszonyát alkotmányosan megfelelően értékelte. A Kúria az előzőekben bemutatott alkotmánybírói gyakorlat vizsgálati szempontjait, mint alkotmányjogi szempontokat kifejezésre juttatta a döntése meghozatala során. Így az emberi méltóság korlátozhatatlan magját érintő mérlegelés alaptörvénykonform eredményre vezetett.
- [62] 3. Az Alkotmánybíróság ezt követően megvizsgálta, hogy az indítványozó által kifogásolt – és a bíróságok által a személyiségi jog megsértése miatt indított perben elbírált – közlés közéleti vitában elhangzó véleménynek minősíthető-e, és így kiterjed-e rá a közügyek vitatását megillető magas szintű alkotmányos védelem.
- [62] A másodfokú bíróság megállapította, hogy a film Magyarország 2006. őszi eseményeit mint közéleti témát dolgozza fel, ezért az alkotás közügyekben történő megszólalásnak minősül. A Kúria egyetértett a másodfokú bírósággal, hogy a 2006. őszi események ábrázolása a közügyek legszélesebb körű megvitatása körébe tartozik. Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy mindezek az események a mai napig intenzív közéleti, politikai vita tárgyát képezik. A Kúria – egyetértve a másodfokú bíróság ítéletében kifejtett indokokkal – nem annak tulajdonított döntő jelentőséget, hogy az indítványozó közhatalmat gyakorló személy-e, vagy közszereplő politikus-e, hanem azt értékelte, hogy az indítványozó „a filmbeli történetek idején a politikai pártok támogatottságáról végzett közvéleménykutatások alapján – önkéntes elhatározása alapján – megnyilvánult, ekként a műalkotás által feldolgozott közéleti, politikai kérdésben, a társadalmi vitában részt vett.” A Kúria úgy ítélte meg, hogy a filmben feldolgozott történetek a magyar társadalom számára is ismertek „elválaszthatatlanul kapcsolódnak a 2006. évi országgyűlési választásokhoz”. Mivel az indítványozó ebben „a szélesebb értelemben tárgyalt köz-

ügyben maga is részt vett, a választási eredményeket nagy nyilvánosság előtt elemezte”, ezért a Kúria hangsúlyozta, hogy nem tehető olyan megállapítás, hogy a filmalkotás által tárgyalt közügyben, a magyar közéletet alapvetően befolyásoló 2006. évi eseményekben az indítványozó a közvitát nem alakította, annak nem volt szereplője. (Kúria ítélete, Indokolás [32]) A Kúria és a másodfokú bíróság a közéleti jelleget (közügyet) és a nem az indítványozó státuszát helyezte az értékelés középpontjába. Mind a Kúria, mind a másodfokú bíróság úgy értékelte, hogy az alperesi filmalkotás a közügyek vitatásához hozzájárul. Mindez ugyanakkor jelen ügyben nem választható el a közszereplés kérdésétől. A másodfokú bíróság kiemelte, hogy a felek között nem volt vitás, miszerint az indítványozó közéleti szereplő, valamint az sem, miszerint a filmbeli történések idején az indítványozó által vezetett gazdasági társaság az akkori kormányzat megbízásából közvéleménykutatásokat végzett, melyek okán közpénzekben részesült. (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [64]) Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy a 26/2019. (VII. 23.) AB határozatban (a továbbiakban: Abh3.) rámutatott, hogy „a közéleti vita nemcsak a szűkebb értelemben vett politikai vitát jelenti, hanem valamennyi társadalmi jelentőségű kérdés megvitatása is ebbe a körbe sorolandó. Alkotmányosan az vizsgálendő, hogy az adott közlésnek (a médiatartalom megjelentetésének) van-e bármilyen köze egy adott közéleti vitához, illetve közszerepléshez [...]” (Abh3., Indokolás [27]). „Az Alaptörvény IX. cikkének fokozottabb védelme nem korlátozódik a közhatalmat gyakorló személyek tevékenységének bemutatására; a közügyek szabad megvitatásához hozzájárulhat olyan személyek magatartása is, akik egyébként közhatalmat nem gyakorolnak” (Abh3., Indokolás [31]) Az Abh1. „az ott vizsgált kontextusban a mediaszereplőket sorolta a kivételes közszereplők kategóriájába, amiatt mert »közéleti vitákban jelentős véleményformáló hatással lépnek fel.« Ez a jellemvonás nem csupán a mediaszereplőkre igaz, hanem azokra is, akik hatással vannak politikai döntésekre és az államélet alakulására [...]” (lásd: Abh3., Indokolás [32]). Az Alkotmánybíróság utal arra, hogy az indítványozó mint a társadalom széles körében ismert személy által vezetett gazdasági társaság részéről készített, alapvetően a politikai viszonyok mérésére alkalmazott médiatartalmak (közvéleménykutatások) és az azokkal összefüggésben az indítványozó által megfogalmazott értékelő magyarázatok olyan közéleti, jellemzően politikai kérdéseket érintenek, amelyek a társadalomban jelentős véleményformáló szereppel bírnak, ekként azok képesek hatást gyakorolni mind a politikai döntésekre, mind az államélet alakulására.

- [64] Mindezekre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy a Kúria nem lépte túl az értelmezés alkotmányos kereteit, amikor a másodfokú bíróság következtetésével egyetértve úgy foglalt állást, hogy az indítványozó „személyiségi jogi védelmének határvonalai az adott ügyben a hivatásuknál fogva közhatalmat gyakorlókéhoz hasonló módon ítélt meg.” (Kúria ítélete, Indokolás [32])
- [65] 4. Következő kérdésként az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy a bíróságok az ügy alapjogi érintettségére tekintettel megalapozottan döntöttek-e arról, hogy az alperes véleménynyilvánítása tényállításnak vagy értékítéletnek minősül-e.
- [66] Az Alkotmánybíróság rámutatott, hogy „a közügyeket érintő értékítéletek szabad folyása biztosított, hiszen a tényállításokkal szemben az értékítéletek közös sajátossága, hogy igazságtartalmuk nem ellenőrizhető és objektív módon nem igazolható. Az értékítéletekkel szemben a tényállítások mindig olyan konkrétumokat tartalmaznak, amelyek valósága bizonyítás útján igazolható, ellenőrizhető. Míg az értékítéletet megjelenítő vélemények nagyobb toleranciát követelnek, addig a tényeket állító, avagy híresztelő kifejezések esetében fokozottabb gondosság követelhető meg.” {3051/2022. (II. 11.) AB határozat, Indokolás [45]} „Számos közlésben keverednek a ténytartalmú állítások és az azokhoz kapcsolódó értékelések, vélemények. E közlések nem sorolhatók be általánosságban a véleménynyilvánítás vagy tényállítás kategóriájába, csupán az egyes elemek értékelhetőek abból a szempontból, hogy tény vagy véleményt fejeznek-e ki. Ezt a kérdést is a közlés kontextusában, az eset körülményeire figyelemmel kell megítélni, azt vizsgálva, hogy mi a közlés információtartalma.” {3273/2024. (VII. 24.) AB határozat, Indokolás [44]}
- [67] Mind a Kúria, mind a másodfokú bíróság a perben vizsgált közléseket az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésének alkotmányos tartalmára tekintettel, valamint a művészeti alkotás sajátos jellegének figyelembe vételével vizsgálták, jelentőséget tulajdonítva továbbá a művészeti alkotás szabadságának [Alaptörvény X. cikk (1) bekezdés] is. A másodfokú bíróság rámutatott, hogy az ítéletének az [56] bekezdésében kifejtettek szerint a másodlagos kereseti kérelemben sérelmezett alperesi magatartás jellege folytán is elsődlegesen a filmbeli ábrázolás esetleges jogszértő jellegét volt szükséges vizsgálni. (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [67]) A másodfokú bíróság hangsúlyozta, hogy az „átlagnéző” számára a filmalkotás nem a tényleges valóságot mutatja be, a kitalált történet pedig fogalmilag zárja ki a tényleges valósággal összevetett tényállítás értékelésének a lehetőségét. A filmalkotást nem lehet a tények halmazának tekinteni, ezért a valós tények hamis színben való feltüntetése sem valósulhatott meg. (Fővárosi Ítéltábla ítélete, Indokolás [76]–[77]) Mind a Kúria, mind a másodfokú bíróság figyelemmel volt a film-

alkotás sajátosságainak speciális kontextusára, valamint arra, hogy az alperes a művet nem dokumentumfilmként, hanem politikai krimiként határozta meg, illetve annak is jelentőséget tulajdonítottak, hogy a filmalkotás az átlagnéző számára nem a tényleges valóságot mutatja be. A Kúria egyetértett a másodfokú bíróság ítéletének azon indokolásával, hogy a filmalkotást – a szöveges tartalommal szemben – nem lehet a tényállítások halmazának tekinteni. Továbbá döntésének indoklásában rámutatott arra is, hogy a cselekmény részleteinek valóságtól elrugaszkodó ábrázolásával a fikciós elemek válnak hangsúlyossá az átlagosan tájékozott néző számára, ebből következően az alperes annak bizonyítására nem kötelezhető, hogy a film Endre nevű szereplőjének cselekményeit az indítványozó megvalósította. A Kúria döntésének indoklásában kiemelte, hogy a film témájára is figyelemmel az átlagosan tájékozott néző a szereplők cselekményeit elsősorban fikcióként értelmezi. Továbbá hangsúlyozta, hogy a film bemutatását megelőző közlemény kizárólag a szereplők valós személyekkel történő beazonosíthatóságát szolgálta, ezért a műalkotás és a közlemény együttes értékelése alapján lehetett eldönteni azt, hogy az alperes szereplőábrázolása egyben az indítványozó cselekvőseinek állítását jelenti-e. A film cselekményének összefüggései alapján a Kúria akként foglalt állást, hogy az átlagosan tájékozott néző számára nyilvánvaló: a valós személyekhez köthető karakterek filmbeli magatartása nem szigorúan hiteles, hanem fiktív elemeket tartalmaz, ezért a valós tények hamis színben való feltüntetése nem merülhet fel.

- [68] A kifejtettek alapján az Alkotmánybíróság úgy ítélte meg, hogy a Kúria és a másodfokú bíróság az ügy alapjogi relevanciájára tekintettel, a kijelölt alkotmányos értelmezési mozgástér keretein belül – döntésüket megfelelően indokolva – alakították ki álláspontjukat.
- [69] 5. Az indítványozó alkotmányjogi panaszában kifogásolta, hogy a Kúria a filmet „tisztán fikciós alkotásnak” minősítette. Az indítványozó előadta, hogy a perben bizonyítékokkal igazolta, hogy többen a filmet a valóságot bemutató alkotásként értelmezték. Kifogásolta azt is, hogy a Kúria és a jogerős ítélet azért nem tartja a perbeli alperesi közlemény jogellenességét önmagában is megállapíthatónak, mert a filmet magát fikciós jellegűnek tekintette, ami a feltárt tényállással ellentétes és megalapozatlan. Hivatkozott arra is, hogy szemben a Kúria és másodfokú bíróság döntésével, a közlemény annak többlettartalma (az indítványozónak a filmbeli szereplővel történt azonosítása) és eltérő funkciója miatt önálló jelentéssel és hatással rendelkezik.
- [70] Az Alkotmánybíróság megjegyzi, hogy a Kúria a filmalkotást – a műfaji adottságaiból következően – összehatásában elsősorban fikcióként értékelendőnek tekintette (Kúria Ítélete, Indokolás [38]). „Az Alaptörvény 25. cikk (1)–(2) bekezdéseiben rögzítettek szerint a bíróságok igazságszolgáltatási tevékenységet látnak el, és a bírósági szervezet legfőbb szerve a Kúria. Ebből következően kizárólag a bíróságok jogosultak megállapítani a tényállást (azaz azt, hogy milyen cselekmények, események relevánsak az ügyben, és azok miképp következtek be), továbbá azt, hogy e tényállást milyen jogszabályok alapján kell megítélni, végül az érdemi döntést is a bíróságoknak kell meghozni, azaz azt, hogy a jogszabályokat mint absztrakt formában előírt magatartási szabályokat hogyan kell a konkrét esetre vonatkoztatni. E feladatokat a hatalommegosztás rendjében más szerv nem vonhatja el (az Alkotmánybíróság sem) [...]”. [29/2019. (XI. 4.) AB határozat, Indokolás [31]].
- [71] Az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszban foglaltak alapján utal arra, hogy a bíróság *ab ovo* nem vonta ki a filmben foglaltakat a jó hírnevet sértő valótlan tartalmú közlések személyiségi jogi vizsgálhatósága alól. A Kúria döntésének elvi tartalmaként azt rögzítette, hogy a művészi kifejezések, illetőleg kritikák kifejezésre juttatása része a véleménynyilvánítás szabadságának. Annak eldöntésénél, hogy a filmalkotás sérti-e a jó hírnévhez fűződő személyiségi jogot, azt kell megítélni, hogy az általános közfelfogás szerint a néző a cselekményszál egyes összefüggéseit mennyire érzékeli a valóságra történő utalásként. Minél jobban tükrözi a mű a néző számára a valóságot, annál indokoltabb lehet a személyiségi jog védelmének előtérbe helyezése. (Kúria Ítélete, Indokolás [44]–[45])
- [72] 6. Az Alkotmánybíróság jelen ügyben is hangsúlyozza, hogy a 3/2015. (II. 2.) AB határozatban rögzített elveknek megfelelően vizsgálata csak arra terjedt ki, hogy a bíróságok felismerték-e az ügy alapjogi vonatkozásait, és azokra figyelemmel, az érintett alapjog alkotmányos tartalmát érvényre juttatva értelmezték-e az alkalmazandó jogszabályokat. Nem tartozik az Alkotmánybíróság hatáskörébe annak megítélése, hogy a bíróság döntése az ügyben meghozható egyedüli helytálló döntés-e, vagy hogy a bírói törvényértelmezés, a bizonyítékok mérlegelése, valamint az azokból levont következtetések helyesek-e. (vö. Abh1., Indokolás [85]).
- [73] Az Alkotmánybíróság a fentiekben kifejtettek alapján az alkotmányjogi panaszt az Alaptörvény II. cikk és VI. cikk (1) bekezdése vonatkozásában elutasította.

Dr. Horváth Attila s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Juhász Miklós s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Lomnici Zoltán s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Schanda Balázs s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/2587/2024.

